

Empordà: paisatge

M. ÀNGELS GARDELLA

Il·lustracions: JOSEP ANTONI POCH

Basilissa, vine i escolta. Sents el vent com bufa? Només bufa així a la nit, es deleix per esperrucar les bruixes. No, no encenguis pas el llum, no espantis el vent. Vine, calla, escolta. Sents? És l'arbre, el roure que es deleix per ser xiprer i vinclar-se a la força del vent voluptuós. Cap ocell no pot ni gosa estar-s'hi. És més furiós el roure que no pas el vent perquè vol i no pot vinclar-se. No tinguis por, el vent no el vol pas trencar, el seu poder, però s'esmola intentant-ho.

Sents, Basilissa, uns crits? Escolta. És el petit de ca l'Arnau. Té por o té gana? o és la son que no li ve perquè cridant l'espanta? O és que

potser és deleix per ser més gran, li queden molts dies encara i el temps no corre pas més si crides més, ni si calles.

Però si calles i escoltes sentiràs, Basilissa petita, el tro de les muntanyes quan creixen bombades i exhaustes com un ventre. Somouen els sembrats i les cases i els pobles apaisats que hi reposen. Només les oliveres i tu si escoltes bé podreu sentir aquest tro més fosc que la nit més fosca. Però no et confonguis perquè de trons n'hi ha molts i només un, el que se sent més poc, és el de les muntanyes que creixen.

Tumultuós i gran és el tro de les onades, no el confonguis, petita, aquest el sent tothom, la gent del nord i la del sud, la que viu o ha viscut o viurà i les parets, que diuen que són sordes, també poden sentir-lo, i els horts i els llimoners o els cireres o les pomeres i el bestiar que ara dorm o remuga. Tothom el sent, estimada, però escolta'l, em sents?, tu escolta'l. Et parlarà d'intempèries vastíssimes, de naus antigues carregades de marbre, de marbre, amor, blanc i rosa i verd i lila i negre, d'àmfores d'oli o de vi, de paraules insòlites. Cada onada, Basilissa petita, encrestada o tranquil·la, neix per morir a la sorra. I si escoltes bé, sentiràs que cada una té una ànima captiva que no vol altra cosa que fondre's. Sents com trenquen? Monòtonament, però diferents l'una de l'altra, pels segles dels segles. Són com estols de generacions anònimes sense cap sofriment aparent perquè el seu

sofriment és idèntic, el d'una al de l'altra. Morir, i no tinguis por, és com trencar a la platja.

Ja ho sé que no vols que et parli d'això, perquè ara som de nit i t'espantes. Acluca els ulls. Veus? no veient-hi, la nit s'assembla al dia i la remor del mar porta la llum del sol a la nostra memòria. Aquell sol furiosament brillant dels migdies d'hivern. Tot sembla de mentida entre una llum així. Els teus cabells somriuen i tot és contrallum. El verd glauc del blat jove és tendre com tu i somriu com tu i brilla, i sembla primavera i és hivern. No ho veus? I aquest fred tan viu que fueteja el vent i fueteja el sol i et fueteja a tu les galtes i les cames, Basillissa, i et fa riure... Veus com ja no tens por? Enfila't al turó més alt, de cara al nord i crida, el vent vindrà expressament per jugar amb tu, petita. No hi ha cap joc que al vent li agradi més que fer-te riure. Li agrada més que esparregar els núvols, que arissar l'horitzó, que arrencar les teulades, que batre roba estesa, que ficar-se per escletxes i forats, li agrada més que espolsar les flors de les pomeres, i molt més, no cal dir-ho, que fer volar banderes. Però agafa't les faldilles!

Obres els ulls, per què? Sí, ja ho sé, ulls clucs i tot es coneix que és de nit. El vent només bufa així a la nit, com un monstre vell i cansat que volgués entrar a casa. Terroritza les persianes que s'arrapen a les vies quan el senten. I és que de nit, petita, les nenes no surten per jugar-hi i es pensa que és més vell i es troba més cansat i tremola de fred pel fred que provoca.

Sents, lluny? Escolta. Entre el remoreig del vent i el frisar de les branques del roure: les deu. Sents? És una música antiga i civilitzada com un camp de llaurar, com una vinya podada. Sents? Les deu. Vine a la meua falda. Dorm. Es va fent tard campanada a campanada. La nit s'ha tornat de bronze per escoltar-les.

Sí, dorm. Les deu i el vent que es cansa vol reposar una mica al cim de tot dels campanars esvelts, jeure sobre les teulades de les masies feixugues, o en els camins, els recs, els pins, o en els noms d'aquests pobles, Vilasacra, Ullastret, Vilamalacolum, Peratallada, Biure, Vilarnadal, Cinc-claus, Ultramort, Castelló, Perelada, Garrigàs... noms amb regust de marduix fresc i de quaresma antiga. Dorm ara que el vent reposa i han callat les campanes.

La teva son s'assembla, segurament, a la de tothom i suposo com és, però tot i així m'agradaria entrar-hi. Hi ha d'haver algun racó diferent capaç, com un perfum, de fer-la canviar tota. La teva son s'ha d'assemblar al mes de febrer, tot ell amb flaire de mimoses florides, o al mes d'octubre, que fa olor de castanyes torrades, o al mes de maig, amb perfum d'albercocs acabats de collir... Quina és l'olor que canvia i inunda el teu somni? Basilissa, estimada, on és la porta, per poder-hi entrar?

Quan és de nit l'horitzó és tan lluny que el mar s'acaba molt abans de trobar-lo; quan és de nit, el cel és tan amunt que totes les estrelles cauen si intenten enfilars'hi; quan és de nit, com avui, amb

vent de tramuntana i sense lluna, és més de nit que mai, i si tu dorms, amor, i jo em quedo fora del teu somni, em trobo a la intempèrie només amb la por. El món és inclement sense paisatge, sense paraules.

Basilissa, m'escoltes? El vent torna a bufar. Dorm, però no dormis sense dir-me on és la clau del teu somni. Veig sales grans amb dossers i cinc dones vestides de negre que intenten en va preparar un guisat. Al foc hi ha una olla, fa fum però no fa flaire, és aquest el somni que tens? Escolta, sents el vent? El vent i jo t'espantarem les bruixes si ens dius on és la porta que porta al teu somni. Veig un paisatge planer com un palmell i el mar al fons i un front de muntanyes altes, hi ha un gegant que vol fer-ne un bressol per a la seva mainada... és aquest el teu somni, Basilissa petita? O potser veus un far dalt de tot d'una penya i no és un far, és un ciclop furiós que busca, cec, en el mar una nau molt petita i crida, afònic com un déu: "Ningú, ningú, ningú!" Somies potser les canyes dels marges, florides, que anuncien, diuen, el fred de l'hivern, o els recs, o la garsa que vam veure aquell dia al cim de tot d'una estaca, alta, negra, llustrada, tota ella com un dibuix japonès? O els camps i els horts geomètrics, jardí on les dàlies són cols; els lliris, blat de moro; les orquídiades, ordi; les margarides, naps grocs, d'aquell groc que fa confondre els ulls i sembla sortit de la vehemència d'un pintor, un *crescendo* de groc més groc que el groc que anuncia el sol enmig d'un dia rúfol... i ja ho veus Basilissa, no són res més que naps! És això que somies, petita? Aquest jardí tan quotidià i tranquil, tan fi de línies i de colors, on tot l'esclat romàntic és un esclat de color groc de flors de nap? O potser somies una terra menuda on el sol surt i es pon en un mateix moment i tot són pampallugues? Basilissa, amor, què somies? És potser el teu un son sense somnis, com diuen que és el son dels qui són bons, o ets més bona que els bons i els àngels et destorben amb manaments estranys i auguris que no entens? Basilissa, fes-te el sord, fes-me cas, no et creguis manaments ni auguris ni promeses, hi ha un camí davant teu que ningú no ha dibuixat, només tu ets el pinzell, la vida la pintura i aquest país o un altre el paper per pintar.

Dorm, encara que no trobi la clau d'aquest teu somni. Demà veurem el paisatge que et deia i, si fa vent encara, pujarem a un turó. Però si t'ho estimes més ens quedarem a casa, jugarem amb disfresses, amb perruques, amb nines de cartró. Jo sóc la nit per a tu; tu, per a mi, el paisatge.